

Otázka: Národní hospodářství

Předmět: Ekonomie

Přidal(a): Tereza K

Hospodářské činnosti

=činnosti, které směřují k uspokojování lidských potřeb

-zajišťují se hlavně v podnicích a v domácnostech

Podnik – obchodní závod (NOZ) nový občanský zákoník

Domácnost – provádí výkony malého rozsahu, které jsou určeny pro zajištění života členů domácnosti

Subjekty národního trhu

1.) stát

2.) domácnosti

3.) organizace

Organizace - členění:

a) podle zaměření a způsobu hospodaření:

1.) ziskové organizace (=výdělečné) podniky

-cíl: dosažení zisku,

konkrétní, dá se měřit

-hospodaření: náklady = vynaložené prostředky v peněžním vyjádření

výnosy = obdržené prostředky v peněžním vyjádření

-výsledek hospodaření -> zisk, ztráta

2.) neziskové organizace (=nevýdělečné) školy, nemocnice, armáda, soudy, vláda

-cíl: zlepšovat úroveň společnosti

není konkrétní, nedá se měřit

-hospodaření: příjmy

výdaje

b) podle vlastnictví majetku

1.)soukromé organizace – hospodaří s majetkem, který je v soukromém vlastnictví

2.)družstvo – hospodaří s majetkem členů družstva, kteří dávají majetek do skupinového vlastnictví, tedy do vlastnictví družstva

3.)státní organizace – hospodaří s majetkem, který je ve vlastnictví státu

a) státní podnik (Lesy ČR, a. s., Povodí Labe, a. s.)

b) státní neziskové organizace (organizační složky státu, příspěvkové organizace, územně samosprávné celky)

4.)ostatní neziskové organizace – typy PO podle OZ (korporace, fundace, ústavy)

Potřeby, statky, služby

Potřeby – požadavky lidí, které vyplývají z vědomí nedostatku (snažíme se odstranit)

druhy potřeb:

a)podle toho, k jaké stránce lidské osobnosti se vztahují:

1.)fyzické (jíst, bydlet)

2.)duševní (svoboda, kulturní zážitek)

b)podle toho, kolika lidí se týkají:

1.)individuální (turista se chce ve městě naobědvat)

2.)kolektivní (stravování dětí v SŠ)

c))hlavní (učebnice)

2.)doplňkové (cvičebnice)

-rysy potřeb: -každý člověk může mít jiné potřeby

-potřeby se mění a rostou

-potřeby jsou hnacím motivem lidské činnosti a tedy základem celé ekonomiky

-proces uspokojování potřeb nelze nikdy ukončit

->uspokojení jedné potřeby vytváří další potřeby

-lidé uspokojují své potřeby spotřebou statků a služeb

Statky - produkty lidské práce nebo přírody, které uspokojují potřeby svou hotovou formou

Služby - cizí činnosti, které uspokojují potřeby svým průběhem

-druhy statků:

a)podle podstaty:

1.)hmotné - věci (auto, potraviny)

2.)nehmotné – znalosti, dovednosti, vlastnosti, nadání

b)podle použití:

1.)spotřební – slouží ke konečné spotřebě

2.)kapitálové – slouží k další hospodářské činnosti, k výrobní spotřebě

-existují veřejné statky a služby -> získáváme je zdarma, poskytuje je stát, prostředky získává z daní

Druhy služeb:

1.)věcné – obnovují nebo zlepšují věci

2.)osobní – působí přímo na naši osobu

Uspořádání národního hospodářství

Národní hospodářství = ekonomika státu, hospodářství celé země (všech podniků, domácností)

-uspořádání:

a) odvětvová struktura

-odvětví – část NH, kterou tvoří podniky s podobnou hlavní činností

1.) výroba - dobývání nerostných surovin, zpracovatelský průmysl, stavebnictví

2.) obchod

3.) služby - doprava, pohostinství a ubytování, peněžnictví a bankovníctví

4.) veřejná správa - obrana, zdravotnictví, školství, sociální zabezpečení

b) sektorová struktura

- členění podle toho, jak mají podniky blízko k přírodním zdrojům

- sektory:

1.) primární - má nejbližší k přírodním zdrojům

- čím je ekonomika vyspělejší, tím je podíl produkce tohoto sektoru na celkové produkci nižší (i zaměstnanost), př. lesní hospodářství

2.) sekundární - zabývá se zpracováním toho, co vyprodukuje primární

sektor, př. výroba a rozvod elektřiny, vody, plynu

3.) terciální - patří sem služby - pojišťovnictví, bankovníctví, doprava

-čím je ekonomika vyspělejší, tím je podíl produkce tohoto sektoru na celkové produkci vyšší (i zaměstnanost)

4.)kvartální- věda, výzkum

-národní hospodářství řídí:

1.)Parlament ČR - má zákonodárnou moc, vydává např. obchodní zákoník, daňové zákony

2.)vláda - má výkonnou moc, její členové- ministři a ministerstva ovládají NH

3.)krajské úřady - řídí výstavbu, zdravotnictví, školství regionu

4.)Česká národní banka - centrální banka (má vliv na činnost ostatních bank)

-podniky v NH:

1.)malé(do 50 zaměstnanců)

2.)střední (do 500 zaměstnanců) - rychle reagují na potřeby trhu, pokrývají mezery v oblasti, na které se velkým podnikům nevyplatí podnikat

3.)velké (nad 500 zaměstnanců)

Monopol = podnik ovládá celé odvětví, má výsadní postavení

dominantní postavení – velký podnik obsadí velkou část trhu nebo většinu trhu

Nadnárodní společnosti

-velké národní podniky rozšíří podnikání do zahraničí

-fromy: **holding** = sdružení několika obchodních společností

-mateřská (holdingová) společnost ovládá dceřiné společnosti (vlastní většinový podíl jejich akcií – tím může rozhodovat o veškerém dění v dceřiných společnostích)

-př. Erste group je matka České spořitelny

-holding může fungovat i v rámci 1 státu:

-pod Aeroholding patří 6 dceřiných společností: -letišťe Praha, a. s.

-České aerolinie

-Holidays Czech Airlines

-Czech Airlines Technics

-Czech Airlines Handling

-CSA Services

joint venture = nový podnik, který vznikne spojením několika rovnocenných podniků

-př. automobilka SEAT - dohodu uzavřely španělská vláda a italský FIAT

Globalizace = stále intenzivnější propojování světa

-další stupeň internacionalizace

-oblasti propojení: -trh zboží a služeb

-trh práce

-trh lidí

-trh kapitálu

-trh informací

Vývoj globalizace

Lokální úroveň - regionální podniky

Národní úroveň - národní podniky

Mezinárodní úroveň - internacionalizace

Globální úroveň - nadnárodní podniky

Základní ekonomické systémy

-jsou 3 a liší se tím, že různě odpovídají na základní ekonomické otázky

1. **Co a kolik se bude vyrábět?**
2. **Jak a s jakým rozdělením zdrojů se bude vyrábět?**
3. **Jak se členové společnosti o výsledný produkt rozdělí?**

a) zvykový - na otázku 1 a 2 - rozhoduje náčelník kmene na základě zkušeností předchozích generací

na 3. otázku - podle potřeb členů kmene

b) příkazový na otázku 1 a 2 - subjektivně rozhoduje úzká skupina lidí, která má moc (politickou,

vojenskou), na 3. otázku - podle pravidel daných touto skupinou

c) tržní - na všechny otázky - objektivně řeší tržní zákony

-na 1 a 2 otázku - zákona nabídky a zákon poptávky

-na 3 otázku - zákon úspěšnosti na trhu

-centrálně plánovaná ekonomika patří do příkazového ekonomického systému

-smíšený ekonomický systém = kombinace tržního a příkazového systému (státní regulace)

Měření výkonnosti národního hospodářství

2 nejdůležitější ukazatelé:

1.) hrubý domácí produkt HDP

-souhrn statků a služeb (v penězích) vytvořený za určité období (rok) výrobními faktory na území

státu bez ohledu na to, zda jsou vlastněni občany státu nebo cizinci (započítává se do něj i

produkce zahraničních produktů na našem území – Nestlé, Siemens)

-tento ukazatel je počítán na územním principu a používá se v Evropě

2.) Hrubý národní produkt

-souhrn statků a služeb (v penězích) vytvořený za určité období výrobními faktory ve vlastnictví

občanů příslušného státu bez ohledu na to, zda výroba probíhala na území státu nebo v zahraničí

-tento ukazatel je počítán na národním principu

-v ČR se používá jako základní měření výkonnosti NH HDP

1.) srovnání HDP s jinými státy

2.) srovnání v čase

poměrný ukazatel vývoje =

-příznivý růst HDP o 2-3% ročně

-velmi příznivý růst HDP o 4-5% ročně

-hospodářský zázrak růst o více než 10% ročně

3.)jako měřítko pro srovnání životní úrovně

-HDP může být: **1.)nominální** – udává se v běžných cenách, tedy v cenách aktuálních roku

-zahrnuje inflaci

2.)reálný – používá se pro vyčíslení přírůstku HDP

-metody výpočtu HDP:

1.)výdajová – sčítají se výdaje na:

1.)spotřebu domácností (výdaje občanů za oblečení)

2.)investice soukromých domácích podniků (výdaje na stroje, technologie, materiál)

3.)spotřebu vlády a neziskových organizací (výdaje na obranu školství)

4.)čistý vývoz (rozdíl mezi vývozem a dovozem)

2.)důchodová

-vychází z rozdělování

-sčítají se: 1.) mzdy a platy (dostávají zaměstnanci včetně dalších nákladů na zaměstnance: SP, ZP)

2.) renty (dostávají majitelé půdy)

3.) čisté úroky (= přijaté - vyplacené, dostávají majitelé kapitálu)

4.) čistý = reálný kapitál (dostávají majitelé kapitálu)

5.) odpisy

6.) nepřímé daně (spotřební, ekologická, DPH)

- obě metody výpočtu HDP -> stejný výsledek

- HDP zahrnuje nepřesnosti - neobjevuje se v něm:

1.) netržní produkce - statky a služby, které si lidé vyrobili pro vlastní spotřebu

2.) statky a služby, které prošly nelegálním trhem

a) šedá ekonomika = nezdaněná práce (melouchy), příjmy (úplatky), zboží, které nebylo určeno

pro český trh (obchodníci s šedým zbožím nakupují neoficiálně značkové výrobky na vlastní pěst na zahraničním trhu, kde jsou nejlevnější)

b) černá ekonomika = příjmy z trestné činnosti, z prodeje drog

3.) Platební bilance

- zachycuje příjmy a výdaje státu ve vztahu k zahraničí

-má 2 části:

1.)běžný účet - zahrnuje obchodní bilanci (vývoz a dovoz zboží)

-bilanci služeb (např. cestovní ruch, doprava)

-bilanci důchodů a převodů (dary, dědictví, ze zahraničí)

2.)finanční účet (sleduje pohyb kapitálu - investice z/do zahraničí)

-rozdíl mezi příjmy a výdaji jednotlivých položek = saldo

-jestliže má platební bilance přebytek ($P > V$), devizové rezervy rostou

-jestliže má platební bilance schodek ($P < V$), devizové rezervy klesají

-je sestavována na bilančním principu, musí tedy vyjít vyrovnaná

-to, co chybí nebo přebývá, se odrazí ve změně devizových rezerv

4.)Nezaměstnanost

Formy: **dobrovolná** - lidé nechtějí pracovat

nedobrovolná - lidé nemohou odpovídající práci najít (není dostatek pracovních míst)

typy (nezaměstnanost podle příčin):

a)frikční - existuje z důvodu určitého času nutného k hledání místa

-jedná se o krátkodobou (dočasnou) nezaměstnanost, bude existovat vždy

-vzniká v době, kdy lidé hledají nové pracovní místo (změna zaměstnání, absolventi)

b)strukturální – zaměstnanci z odvětví, která se dostávají do útlumu (těžební, hutní průmysl),

mohou mít jinou kvalifikaci, než je potřeba v odvětvích expandujících

-řešením je rekvalifikace

c)cyklická – souvisí s hospodářským cyklem – vzniká v době, kdy klesá HDP, klesá výroba, roste

nezaměstnanost, při růstu HDP počet nezaměstnaných klesá

měření nezaměstnanosti =

-podíl nezaměstnaných je % nezaměstnaných z obyvatelstva ve věkové kategorii 15-64 let

5.)Inflace

=růst cenové hladiny v čase

-jinými slovy: pokles kupní síly peněz = za stejný obnos peněz je možno koupit méně

-měří se indexem spotřebitelských cen

-Český statistický úřad zajišťuje každý měsíc ceny asi 790 výrobků a služeb, ty tvoří spotřebitelský

koš, výrobek nebo služba má jinou váhu tak, aby to odpovídalo skutečnému rozložení útrat

průměrné domácnosti

-co ovlivňuje inflaci: bydlení a energie 24,8 %

potraviny 16,3 %

doprava 11,4 %

alkohol, tabák 8,2 %

-obsah spotřebitelského koše se mění – odraz měnících se nákupních zvyklostí

-vlivy inflace na ekonomiku: a)postihuje obyvatele se stálými příjmy (důchodci, státní zaměstnanci)

b)znehodnocuje vklady a úvěry – postihuje věřitele

-míra inflace v ČR v roce 2011 1,9 %

Hospodářský cyklus

-hospodářství se vyvíjí rovnoměrně

-s určitou pravidelností se střídá pokles a růst HDP, tento vývoj HDP se nazývá hospodářský cyklus

-cyklicky se nevyvíjí pouze národní ekonomiky, ale i světová ekonomika

-výkyvy hospodářského cyklu jsou způsobeny nesouladem mezi růstem produkce a růstem množství

peněz v oběhu

2 fáze hospodářského cyklu:

1.)růst = expanze

-příznivý vývoj růst HDP o 2-3% ročně

-velmi příznivý vývoj růst HDP o 4-5% ročně

-hospodářský zázrak růst HDP o více než 10% ročně

-dochází k růstu HDP alespoň za 2 čtvrtletí po sobě, poptávky (i poptávky po práci), cen a výroby

2.)pokles = recese

-jestliže se jedná o nepřetržitý pokles HDP alespoň za 2 čtvrtletí po sobě

-dochází k poklesu HDP, poptávky, produkce, k růstu nezaměstnanosti

Deprese = krize

-slabé podniky zanikají -> recese ozdravuje ekonomiku

->hospodářský cyklus = střídání expanze a recese

Vrchol = místo, kde se expanze zastaví

-dojde ke zlomu - expanze zpomaluje

-nejvyšší úroveň všech důležitých ukazatelů

-růst nabídky narazí na hranici produkčních možností ekonomiky

-růst cen narazí na koupěschopnost obyvatelstva

Dno = místo, kde se recese zastaví

-nejnižší bod